

Kraków, 30 września 2025 r.

Dr hab. Jacek Gądecki, prof. AGH
Katedra Studiów nad Społeczeństwem i Technologią
Wydział Humanistyczny
AGH w Krakowie

jgadecki@agh.edu.pl

Recenzja
dysertacji doktorskiej mgr Fiorenzo Fantuza
„Globalization processes in Polish cities.
Evidence from the narratives of foreigners in Kraków
and Poznań”

Uwagi ogólne

Przedstawiona do recenzji praca doktorska mgr Fiorenzo Fantuza liczy 286 stron głównego tekstu wraz z aneksami, bibliografią i spisami tabel i rysunków. Struktura obejmuje wstęp, pięć rozdziałów (dwa teoretyczne, rozdział metodologiczny, analityczny i syntetyzujący) oraz aneksy, w tym przewodnik wywiadu i formularze RODO.

Zgodnie z art. 187 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, rozprawa doktorska powinna dowodzić 1) wiedzy teoretycznej kandydata, jego 2) umiejętności prowadzenia badań naukowych oraz 3) wnosić oryginalny wkład w rozwiązanie problemu badawczego. W pracy Fiorenzo Fantuza wszystkie te elementy są nie tylko obecne, ale naprawdę dobrze reprezentowane. Na szczególne podkreślenie zasługują 1) bardzo dobre osadzenie pracy w literaturze międzynarodowej i polskiej (Sassen, DeLanda, Çaglar i Glick Schiller, Brenner, Okólski, Iglicka), 2) dojrzałość analityczna i świadomością metodologiczną Autora, który umiejętnie łączy badania nad migracjami i socjologię miasta.

Odnosząc się do wiedzy teoretycznej Kandydata pragnę podkreślić, że jednym z najciekawszych aspektów dysertacji Fiorenzo Fantuza pozostaje właśnie bogate i wielopoziomowe tło teoretyczne, w którym Autor z powodzeniem łączy klasyczne inspiracje socjologiczne z nowoczesnymi teoriami krytycznymi. W części wprowadzającej szczególne znaczenie zyskują odwołania do pionierskich badań Williama I. Thomasa i Florian Znanieckiego. Fantuz pokazuje, że praca ta jest nie tylko punktem wyjścia dla socjologii migracji, ale również fundamentem metodologii badań jakościowych, opartych na narracjach i dokumentach osobistych. Uzupełnieniem tego odniesienia jest także przywołanie klasycznego eseju Znanieckiego *Czym jest dla Ciebie miasto Poznań?*, który autor traktuje jako prekursorskie studium nad doświadczeniem życia w przestrzeni

miejskiej. W ten sposób rozprawa wpisuje się w ciągłość tradycji socjologicznej, która z jednej strony bada migracje jako doświadczenie indywidualne, z drugiej dostrzega związek jednostki z miastem jako złożonym środowiskiem społecznym. Ten ukłon Autora wykonany w stronę klasyków nie ma w pracy charakteru czysto historycznego. Przeciwnie, służy osadzeniu własnych badań w ciągłości refleksji socjologicznej i stanowi punkt kontrastu dla nowoczesnych inspiracji, które pojawiają się w kolejnych rozdziałach.

Na tym fundamencie wprowadza on ambitny zestaw współczesnych koncepcji teoretycznych, przede wszystkim teorię *assemblage* Manuela DeLand'y (s. 11–14). To śmiałe posunięcie, ponieważ teoria ta wywodzi się z filozofii postdeleuzjańskiej, a nie z głównego nurtu socjologii. Fantuz traktuje ją jednak nie jako gotowy model, lecz jako heurystyczne narzędzie pozwalające uchwycić złożone, dynamiczne konfiguracje procesów migracyjnych i miejskich. W tym sensie *asamblaże* jest u niego nie po prostu „modnym” zapożyczeniem, ile świadomą próbą poszerzenia repertuaru analitycznego socjologii. Włączenie do tej perspektywy koncepcji Saskii Sassen o „globalnych *asamblażach*” dodatkowo spaja refleksję teoretyczną z badaniami nad globalizacją miast, a odwołanie do urbanistyki *asamblażowej* w ujęciu Brennera, Maddena i Wachsmutha (2011) pozwala na krytyczne zestawienie inspiracji filozoficznych z tradycją krytycznej teorii miejskiej. Dzięki temu praca zyskuje wyraźny wymiar polemiczny: Autor nie poprzestaje na mechanicznym wdrożeniu pojęć, lecz próbuje zastanowić się nad ich ograniczeniami w odniesieniu do konkretnych studiów przypadku, tzn. Krakowa i Poznania¹. Podsumowując, tło teoretyczne pracy można ocenić jako niezwykle ambitne i twórczo skomponowane. Fantuz nie ogranicza się do mechanicznego zestawiania inspiracji, lecz próbuje je ze sobą powiązać, a czasem wręcz skonfrontować. Z jednej strony mamy więc klasyczne dziedzictwo socjologii migracji i socjologii miasta, z drugiej nowoczesne, a nawet eksperymentalne narzędzia analityczne wywodzące się z filozofii i teorii krytycznej. Właśnie to napięcie między tradycją a nowoczesnością nadaje rozprawie oryginalny charakter i sprawia, że jej część teoretyczna jest jedną z najmocniejszych stron całego projektu.

Strona metodologiczna pracy też nie pozostawia wątpliwości, że mamy do czynienia z samodzielnym i dojrzałym Badaczem. Metodologia dysertacji Fiorenzo Fantuza opiera się przede wszystkim na jakościowym podejściu badawczym, z wyraźnie zaznaczoną możliwością dalszego rozwinięcia w kierunku analiz ilościowych. Autor podkreśla, że

¹ Nie bez znaczenia jest także obecność perspektywy historycznej, wpisanej w koncepcję DeLand'y. Autor, za DeLandą, sięga do Braudelowskiej krytyki kapitalizmu, widząc globalizację nie jako zjawisko nagle narzucone współczesnym miastom, lecz jako proces osadzony w długim trwaniu i w historii gospodarki-świata (s. 44–49). Tego rodzaju wrażliwość historyczna stanowi ciekawy kontrapunkt dla licznych badań migracyjnych koncentrujących się wyłącznie na teraźniejszości i krótkim okresie czasowym. Fantuz zyskuje dzięki temu szerszą perspektywę, w której lokalne doświadczenia migrantów w Krakowie i Poznaniu zostają wpisane w globalne i historyczne procesy przemian gospodarczych, politycznych i kulturowych. Jest to szczególnie ważne, bo pozwala uniknąć wrażenia, że badanie dotyczy tylko efemerycznego „tu i teraz” – autor pokazuje bowiem, że miasta i migracje są elementami długofalowych struktur historycznych.

badanie zostało zaprojektowane tak, by w przyszłości umożliwić operacjonalizację kategorii jakościowych jako zmiennych i ich zastosowanie w szerszych badaniach porównawczych (s. 108–111). Zaletą tego rozwiązania jest elastyczność: Fantuz nie zamyka się w ramach jednej szkoły metodologicznej, lecz pozostawia przestrzeń dla ewolucji projektu badawczego. Operacjonalizacja hipotez teoretycznych w empiryczne operacje badawcze została tu potraktowana poważnie i konsekwentnie (s. 119–125). Koncepty takie jak zakotwiczenie czy osadzenie są użyte w analizie jako kategorie, które można w przyszłości „przekonwertować” na wskaźniki, co stanowi ciekawą próbę zbudowania pomostu między badaniami jakościowymi a ilościowymi. Jednocześnie pojawia się jednak pytanie, czy takie przejście rzeczywiście jest możliwe bez utraty bogactwa i kontekstualności narracji, które w części analitycznej stanowią najmocniejszy punkt badania.

Drugim kluczowym elementem metodologii jest przyjęcie, jak pisze sam Autor, „ostrożnego, neo-pozytywistycznego podejścia empirycznego” (s. 126–134). Fantuz deklaruje, że nie chodzi mu o formułowanie „wysokich” twierdzeń teoretycznych, lecz o budowanie uogólnień empirycznych, które mają charakter probabilistyczny i dopuszczają wyjątki. To stanowisko jest spójne z przyjętą perspektywą badawczą i zasługuje na uznanie, bo świadczy o metodologicznym realizmie Autora: praca nie rości sobie prawa do ustanawiania praw naukowych, lecz dąży do systematyzacji obserwacji i wyciągania wniosków z narracji migrantów (ta ostrożność jest również akcentowana wyraźnie we Wnioskach). Mocną stroną tego podejścia jest jego zakorzenienie w oddolnej perspektywie: wiedza socjologiczna jest tu tworzona wspólnie z badanymi, a punktem wyjścia są ich własne stanowiska i światopoglądy (s. 136–137). Dzięki temu Fantuz unika schematycznego podziału na „obywateli” i „cudzoziemców”, „mieszkańców” i „migrantów”, starając się uchwycić dynamikę, w której to badani współtworzą ramy interpretacyjne badania. Ta wrażliwość metodologiczna jest niewątpliwie dużym atutem pracy.

Trzecim elementem metodologii, wymagającym osobnego podkreślenia, jest koncepcja „zakotwiczenia” jako centralnej ramy analityczno-metodologicznej (s. 119–136). Fantuz traktuje ją nie tylko jako kategorię socjologiczną, ale także jako narzędzie badawcze, które umożliwia przewyżczenie ograniczeń tzw. „nacjonalizmu metodologicznego”. W praktyce oznacza to próbę badania procesów społecznych w przestrzeni transnarodowej, gdzie migranci nie są wyłącznie przypisani do jednego kontekstu narodowego, lecz funkcjonują w wielowymiarowych sieciach relacji. Praca w tym zakresie wykazuje dużą dojrzałość metodologiczną: autor świadomie mierzy się z problematycznością definicji „migranta” i „cudzoziemca” (s. 127–131), wskazując na ich zmienność w zależności od kontekstu politycznego i społecznego. Równocześnie odniesienie do analizy assemblage w badaniach urbanistycznych nadaje metodologii dodatkowy wymiar. Łączy w ten sposób refleksję teoretyczną z narzędziami badawczymi, otwierając drogę do interpretacji pomijanych dotąd aspektów kapitalistycznej urbanizacji. W tym sensie metodologia pracy Fantuza stanowi spójną, wielowarstwową propozycję,

łączącą jakościowe podejście badawcze, neo-pozytywistyczny realizm i oddolną perspektywę, a jednocześnie pozostawiającą otwarte drzwi dla przyszłych badań ilościowych.

Ostatnim kryterium wskazanym przez ustawodawcę jest oryginalność i wkład w rozwiązanie problemu badawczego. I tutaj praca Fiorenzo Fantuza nie zawodzi: Autor w moim przekonaniu wnosi oryginalny wkład w rozwiązanie problemu badawczego, jakim jest zrozumienie roli migrantów w procesach globalizacji polskich miast. Oryginalność pracy przejawia się przede wszystkim na wspomnianym „podwójnym zakorzenieniu” badań: z jednej strony w socjologii migracji, z drugiej w socjologii miasta. Autor nie traktuje migracji jako odrębnego zjawiska, które można badać w izolacji, lecz wpisuje ją w procesy urbanizacyjne i globalizacyjne, pokazując, że migranci są nie tylko przybyszami adaptującymi się do lokalnych realiów, ale także aktywnymi współtwórcami miejskiej rzeczywistości. To połączenie dwóch perspektyw – migracyjnej i miejskiej – stanowi o nowatorstwie pracy i pozwala wyjść poza ograniczenia tradycyjnych analiz skupiających się wyłącznie na politykach integracyjnych lub doświadczeniach jednostkowych.

Istotnym elementem oryginalności, na który chciałbym zwrócić uwagę, jest wyraźne podkreślenie skalarności analizowanych procesów. Autor konsekwentnie pokazuje, że zakotwiczenie i osadzenie migrantów mają charakter wieloskalowy: lokalny (np. relacje sąsiedzkie, uczestnictwo w życiu miejskim), narodowy (regulacje prawne, status obywatelski), a zarazem transnarodowy (sieci rodzinne, edukacja, praca w strukturach międzynarodowych). Dzięki temu dysertacja unika redukcjonizmu, a procesy globalizacji miast są przedstawione jako konfiguracje zjawisk, które jednocześnie rozgrywają się na poziomie codziennych doświadczeń i w ramach globalnych przepływów kapitału, ludzi i idei. Szczególnie wyraźnie widać to w analizie Krakowa i Poznania, czyli dwóch miast, które Autor prezentuje jako odmienne przypadki „globalizowania się” ośrodków miejskich: Kraków jako przestrzeń kulturowej kosmopolityzacji, a Poznań jako przykład gospodarczej internacjonalizacji. Reasumując, oryginalny wkład rozprawy polega na uchwyceniu współzależności migracji i miejskości w warunkach globalizacji oraz na wskazaniu, że dynamika miejska nie może być analizowana bez uwzględnienia doświadczeń osób migranckich. To przesunięcie perspektywy: od traktowania ich jako „obiektów” polityki do uznania ich za podmioty współtworzące globalizujące się miasto, jest teoretycznie świeże i empirycznie przekonujące. Dzięki temu praca nie tylko odpowiada na pytanie badawcze, ale otwiera nowe pole interpretacyjne dla przyszłych badań nad relacjami między mobilnością, przestrzenią i procesami urbanistycznymi.

Uwagi szczegółowe

Rozdział 1 („Ponowna ocena migracji”, s. 7–36) stanowi bardzo ambitne i świetne wprowadzenie do problematyki migracyjnej. Autor krytycznie odnosi się do fragmentaryczności badań nad migracjami w Polsce i wskazuje na konieczność nowego

ujęcia teoretycznego, sięgając do teorii *assemblage* M. DeLanda'y (s. 11–14). To odważne podejście, które nadaje ramy dalszej analizie.

Rozdział 2 („Globalizacja i miasta”, s. 38–102) zawiera solidny przegląd badań nad globalizacją miejską. Na uwagę zasługuje wprowadzenie rozróżnienia między „miastem globalnym”, „globalizującym się” (s. 56–67). Na szczególną uwagę w rozdziale drugim zasługuje właśnie próba konceptualizacji pojęcia „miasta globalizującego się”. Autor definiuje je jako miasto, które przechodzi transformację poprzez bezpośrednie zaangażowanie funkcjonalne w procesy globalizacji, takie jak restrukturyzacja gospodarcza, zmiana skali przestrzenno-politycznej czy przekształcenia społeczne (s. 67–82). Definicja ta jest oryginalna i ciekawa, ponieważ wyraźnie podkreśla, że niemal wszystkie miasta, niezależnie od pozycji w hierarchii globalnej, w jakimś stopniu są dotknięte procesami globalizacji. Kluczowe staje się nie pytanie, czy dane miasto uczestniczy w globalizacji, lecz w jaki sposób (i z jaką intensywnością proces) ten wpływa na jego transformację. Autor wskazuje także, że miasta globalizujące się posiadają pewne cechy wspólne z miastami globalnymi, ale zajmują wobec nich pozycję podrzędną, koncentrując się raczej na adaptacji i transferze wartości niż na kreowaniu globalnych trendów. W tym miejscu praca Fantuza wyraźnie odchodzi od tradycyjnych badań nad „miastami globalnymi jako takimi” (por. Sassen 2006), skupiając się na miastach drugorzędnych, często marginalizowanych w literaturze (s. 81–94). Jest to krok w dobrym kierunku – rozszerza badania miejskie poza wąską grupę metropolii, pozwalając dostrzec, że procesy globalizacyjne przenikają także do ośrodków średniej wielkości. Autor polemizuje w tym kontekście z podejściem Neila Brennera, który traktuje terminy „miasto globalne” i „miasto globalizujące się” jako zamienne. Fantuz słusznie zauważa, że zróżnicowanie semantyczne tych pojęć otwiera drogę do lepszego zrozumienia miejskich transformacji, szczególnie w krajach Europy Środkowo-Wschodniej. To mocna strona pracy: konsekwentne podkreślanie potrzeby precyzji pojęciowej, która wykracza poza utarte schematy.

Analiza Krakowa i Poznania jako miast globalizujących się jest wartościowa, lecz ograniczona do aspektów związanych z bezpieczeństwem, otwartością i atmosferą życia codziennego (s. 92–102). Migranci opisują oba miasta jako miejsca sprzyjające zakotwiczeniu, atrakcyjne i funkcjonalne, co wpisuje się w definicję miasta globalizującego się jako przestrzeni transformacji społecznej i kulturowej. Jednak w tej narracji brakuje bardziej krytycznej analizy procesów strukturalnych: roli kapitału międzynarodowego, dynamiki rynku nieruchomości, gentryfikacji czy lokalnych nierówności społecznych, do czego wróćę jeszcze w ocenie rozdz. 4. W efekcie obraz Krakowa i Poznania jawi się w pracy jako zbyt harmonijny, podczas gdy procesy globalizacji często generują także napięcia, konflikty i wykluczenia. Autor, akcentując pozytywne doświadczenia migrantów, nie w pełni wykorzystuje potencjał własnej definicji: tej, która zakłada transformację gospodarczą i polityczną jako integralne elementy globalizującego się miasta.

Rozdział 3 („Metodologia”, s. 105–139) to, w mojej opinii, obok rozdziału 1., najlepiej przygotowanych części pracy. Autor szczegółowo przedstawia przebieg badań terenowych: 47 wywiadów przeprowadzonych w latach 2022–2023, z czego 31 z cudzoziemcami_kami i 16 z Polkami i Polakami powiązanymi z nimi kontaktami (s. 108–111). Na uwagę zasługuje refleksyjność metodologiczna: badacz świadomie wprowadza dodatkowe kategorie informatorów i odnosi się refleksyjnie do ograniczeń pandemii COVID-19 oraz pełnoskatowej wojny w Ukrainie. Dobrze dobrane koncepcje uwrażliwiające nadają pracy przejrzystą strukturę analityczną. Fantuz odwołuje się do pięciu koncepcji uwrażliwiających, zaczerpniętych z literatury socjologii miejskiej i migracji, które stanowią ramy teoretyczne dla analizy (s. 119–136). Każda z koncepcji została zrekonstruowana na podstawie literatury przedmiotu i następnie użyta do odczytywania materiału empirycznego, zebranego w trakcie wywiadów przeprowadzonych w Krakowie i Poznaniu. Na podstawie jakościowej analizy treści (QCA) powstały cztery kategorie analityczne, które odpowiadają głównym obszarom doświadczeń migrantów. Kategorie te strukturyzują narracje wokół tematów:

1. „bezpieczeństwa i stabilizacji” (zakotwiczenie),
2. „relacji instytucjonalnych i społecznych” (osadzenie),
3. procesów identyfikacji oraz
4. praktyk uczestnictwa w życiu miejskim (obywatelstwo i kosmopolityzacja).

Wykorzystanie tych kategorii w fazie strukturyzacji QCA umożliwiło systematyczne porównanie przypadków i uchwycenie konfiguracji czynników prowadzących do określonych wzorców integracji czy partycypacji. Dzięki temu kategorie analityczne pełnią funkcję pomostu między teorią a empirią: pozwalają powiązać indywidualne narracje cudzoziemców z szerszymi debatami socjologicznymi na temat migracji i globalizujących się miast. Koncepcje uwrażliwiające, takie jak zakotwiczenie, osadzenie, identyfikacja, obywatelstwo i kosmopolityzacja, stanowią w rozprawie teoretyczne ramy odniesienia, które ukierunkowują proces badawczy i analizę danych (s. 119–136). Autor traktuje je jako swoiste „metaforyczne soczewki”, pozwalające identyfikować istotne aspekty i wzorce w narracjach migrantów. Analiza zakotwiczenia i osadzenia pozwala lepiej zrozumieć, w jaki sposób migranci budują więzi z miejscem i adaptują się do lokalnych warunków społecznych (s. 159–168), natomiast identyfikacja ukazuje, jak tożsamość kształtowana jest w relacji do zewnętrznych etykiet i lokalnych dyskursów (s. 179–239). Obywatelstwo i kosmopolityzacja z kolei wskazują na praktyki uczestnictwa w życiu miejskim, od najprostszych działań sąsiedzkich po bardziej symboliczne formy włączania się w przestrzeń publiczną.

Rozdział 4 („Analiza danych”, s. 140–245) jest najobszerniejszą i kluczową częścią pracy. Na podstawie transkrypcji wywiadów Autor rekonstruuje doświadczenia cudzoziemców, budując typologie indywidualnych „kotwic” (s. 159–168) oraz siatkę atrybutów globalizujących (s. 173–178). Rozdział ten, po poprzednich, wyśmienitych fragmentach jest nieco rozczarowujący i mógłby zostać bardziej dopracowany/przepracowany. Co

przez to rozumiem? Choć materiał empiryczny jest bogaty i wartościowy, analizy momentami mają charakter deskryptywny, powiedziałbym „raportowy”, momentami bardziej dokumentujący niż interpretujący (s. 141–159). Brakuje wyraźniejszej dyskusji krytycznej z teorią miast globalnych, np. w odniesieniu do relacji między skalą lokalną a globalną, która silnie reprezentowana była w rozdziale teoretycznym. Wydaje się, że Autor unika ostrzejszej polemiki z teorią, poprzestając na wiernym odtworzeniu narracji osób badanych.

Fantuz traktuje zakotwiczenie jako jedną z kluczowych kategorii analitycznych, umożliwiających uchwycenie procesów adaptacyjnych migrantów w przestrzeni miejskiej (s. 159–168). Analiza pokazuje wieloaspektowość tego zjawiska: od więzi emocjonalnych i kulturowych, przez poczucie bezpieczeństwa, aż po praktyczne kwestie związane z mieszkaniem, pracą czy sieciami społecznymi. Wywiady wskazują na istnienie różnych „kotwic”: przestrzennych i środowiskowych, tożsamościowych, ontologicznych, prawnych, zawodowych, kulturowych czy emocjonalnych, które kształtują doświadczenia migrantów. Interesującym wątkiem jest także „transkalarność” zakotwiczenia. Badani zakotwiczeni w Krakowie czy Poznaniu często jednocześnie odwołują się do innych miejsc i sieci transnarodowych, np. poprzez edukację czy zatrudnienie w międzynarodowych korporacjach. W tym sensie zakotwiczenie nie jest procesem czysto lokalnym, ale spleta się z globalnymi przepływami i strukturami. Autor podkreśla też rolę sprawczości migrantów, a więc ich aktywnego udziału w kształtowaniu własnych strategii adaptacyjnych, co dobrze współgra z oddolną perspektywą badawczą, przyjętą w całej rozprawie.

Jednocześnie analiza zakotwiczenia, w obecnym kształcie, budzi pewne zastrzeżenia, czy uwagi polemiczne. Po pierwsze, istnieje ryzyko tautologii: bezpieczeństwo zostaje zdefiniowane jako podstawowa „kotwica”, ale jednocześnie jest ono traktowane jako efekt procesu zakotwiczenia, co osłabia klarowność kategorii. Po drugie, badanie skupia się na „momencie rozmowy”, co nadaje analizie charakter statyczny i ogranicza możliwość uchwycenia długofalowej dynamiki procesów zakorzeniania się, chociaż tutaj podkreślam obecność retrospektywnych wątków w narracjach badanych. Brakuje więc perspektywy longitudinalnej, która pokazałaby, jak strategie zakotwiczenia ewoluują w czasie. Po trzecie, odnoszę wrażenie, że Autor koncentruje się głównie na pozytywnych aspektach adaptacji, często pomijając trudności, wyzwania i negatywne doświadczenia migrantów: takie jak dyskryminacja, niepewność prawna czy bariery instytucjonalne. Tymczasem właśnie one mogłyby ujawnić ograniczenia procesów zakotwiczenia i ich zależność od kontekstu strukturalnego, polityki migracyjnej czy lokalnych nierówności społecznych. Analiza Fantuza ryzykuje także nadmierne uogólnienia, które zacierają różnice kulturowe, klasowe i indywidualne. W efekcie zakotwiczenie jawi się czasem jako uniwersalny proces, podczas gdy w rzeczywistości powinno być rozumiane jako dynamiczny i zróżnicowany zbiór praktyk, uwikłanych w wielopoziomowe relacje władzy i nierówności.

Dodatkowo, rozdział metodologiczny i zastosowanie komputerowo wspomaganey analizy danych rozbudziło moje apetyty analityczne. Zastosowane w rozdziale 4 indywidualne podsumowania dotyczące zakotwiczenia są bardzo interesujące, ale myślę, że analizy w oparciu o zmienne oraz narzędzia analityczne takie jak analizy współwystępowania, czy nakładania się kodów pozwoliłyby w pełni wykorzystać tak obszerny materiał analityczny, zorientowanych wokół tematów.

Ocena końcowa i konkluzja

Pod względem formalnym praca spełnia wszystkie wymagania stawiane rozprawie doktorskiej: ma przejrzystą strukturę, logiczny układ argumentacji, poprawny język i bogatą bibliografię. Autor wykazuje się umiejętnością prowadzenia samodzielnych badań i krytycznej refleksji metodologicznej.

Pod względem merytorycznym rozprawę oceniam jako niezwykle wartościowy i oryginalny wkład w rozwój socjologii miasta i socjologii migracji. Choć wskazałem na kilka polemicznych uwag – zwłaszcza wobec rozdziału analitycznego to nie podważają one zasadniczej wartości pracy. Przeciwnie, czynią ją ciekawym materiałem do dalszej dyskusji teoretycznej i badawczej.

Reasumując, dysertacja mgr Fiorenzo Fantuza w moim przekonaniu w pełni spełnia wymagania określone w art. 187 ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*. Rekomenduję dopuszczenie jej Autora do dalszych etapów przewodu doktorskiego oraz sugeruję publikację całości lub przynajmniej fragmentów rozprawy (zwłaszcza części metodologicznej i analitycznej) w renomowanych czasopismach z zakresu socjologii miasta i badań migracyjnych.

Jacek Gądecki
Kraków 30.09.2025.